

अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम १९९५ नुसार नगरपरिषद प्रशासन संचालनालयातील गट-अ ते गट-ड मधील पदावर शारीरिकदृष्ट्या अपंगासाठी आरक्षण.

महाराष्ट्र शासन

नगर विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : जी३/न० १००५/प्र.क्र. ३८८/२००५/नवि-१४

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.

दिनांक : १० फेब्रुवारी, २००९.

वाचा :

- १) अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम १९९५.
- २) शासन परिपत्रक सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक एमआरव्ही १०९७/प्र.क्र. १२/९७/१६-अ, दिनांक ०२/०५/१९९८
- ३) शासन परिपत्रक सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक अपंग-१००१/६१/प्र.क्र. ३६/२००२/१६-अ, दिनांक १०/०५/२००२
- ४) शासन परिपत्रक, सामाजिक सांस्कृतिक कार्य, क्रिडा व विशेष सहाय्यक विभाग, क्रमांक अपंग-२००२/प्र.क्र. २०४/सुधार-३, दिनांक ०५/०८/२००३
- ५) शासन परिपत्रक सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक अपंग-२००३/प्र.क्र. १२७/२००३/१६-अ, दिनांक ०६ मे, २००४
- ६) शासन निर्णय क्र.नपाप्र १०२००३/२९५१/प्र.क्र.८१/२००३/नवि-१६, दि.१३ ऑगस्ट, २००४.

प्रस्तावना : अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५ (१९९६ चा क्रमांक -१) हा संपूर्ण देशामध्ये (जम्मू आणि काश्मिर राज्य वगळता) दिनांक ०७ फेब्रुवारी, १९९६ पासून लागू करण्यात आलेला आहे. या अधिनियमाच्या कलम ३२ नुसार अपंगासाठी शासन संवेत अपंग आरक्षण ठेवण्याची पदे शोधून काढणे/ निश्चित करणे आवश्यक असून सदर कलम ३३ नुसार पुढीलप्रमाणे ३ प्रवर्गांत प्रत्येकी १ या प्रमाणे आरक्षण विहित करणे गरजेचे आहे.

१)	अंध, अल्पदृष्टी	१%
२)	कर्णबधीर	१%
३)	अशिव्यांग किंवा मतीमंद	१%

सदर अधिनियमाच्या कलम ३३ नुसार कामाच्या स्वरूपावरून ज्या आस्थापनेतील अपंगासाठी आरक्षण ठेवणे शक्य नाही अशा बाबतीत सुट देण्याचीही तरतूद सदर अधिनियमात अंतर्भूत

शासन परिपत्रकान्वये सर्व विभागांना सबिस्तर सुचना निर्गमित करून विभागाने प्रत्येक संवगांतील पदांचा आढावा घेऊन प्रत्येक संवगांत अपंग व्यक्तीसाठी सरळ सेवा भरतीत आरक्षण विहित करणे/ सुट देणे याबाबतची कार्यवाही करण्याच्या सुचना दिल्या आहेत. त्यानुसार तज्ञ समितीने शिफारस केल्यानुसार संदर्भाधीन अ.क्र. ६ येथील दिनांक १३ ऑगस्ट, २००४ चा शासन निर्णय अधिक्रमित करून खालीलप्रमाणे गृधारीत शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय : या शासन निर्णयान्वये अपंगाच्या आरक्षणानाबतच्या तज्ञ समितीने शिफारस केल्यानुसार सोबतच्या परिशिष्ट-अ मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, मुंबई यांच्या कार्यालयातील गट अ ते गट ड मधील पदांना अध, कर्णबधीर व अस्थिवंग या व्याधीनीग्रस्त व्यक्तीसाठी प्रत्येक अपंग संवगांत १% प्रमाणे अपंग आरक्षण विहित करण्यात येत आहे.

०२. अध, अल्प दृष्टी/ विकलांगता/ कमी ग्रहणशक्ती/ लोकोमोटिव्ह विकलांगता/ विकलांग व्यक्ती इत्यादी शब्दाबाबतच्या अधिनियमातील व्याख्या सोबतच्या परिशिष्ट-ब मध्ये नमूद केलेल्या आहेत. त्या त्या अपंगाच्या पात्रतेची पुर्तता करणारी व्यक्ती वैद्यकीय मंडळाच्या पात्रता /निष्कर्षाच्या आधारे त्या त्या अपंगाच्या गटातून निवृत्तीकरीता पात्र ठरेल. अपंगाच्या प्रमाण किमान ४०% असणे आवश्यक आहे.

०३. शासन परिपत्रक सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक एसआरडी-१०९९/प्र.क्र. ३१/९८/१६-अ, दिनांक १६/०३/१९९९ मध्ये स्पष्ट केल्यानुसार अपंगासाठी असलेले समक्ष आरक्षण हे सामाजिक आरक्षणातर्गत आरक्षण राहिल तसेच पदधरती करताना संदर्भाधीन अनुक्रमांक ५ येथील परिपत्रकातील सुचनानुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

०४. हे आदेश तज्ञ समितीच्या मान्यतेनुसार व "जनहित याचिका क्र. १२९/०३ संदर्भात मा. उच्च न्यायालयाने दिलेल्या आदेशानुसार पुनरीक्षित करण्यात आलेल्या तज्ञ समितीने शासन निर्णयाच्या पुनर्विलोकनानंतर केलेल्या शिफारशी विचारात घेऊन या पूर्वीच्या क्र.नपाप्र १०२००३/२९५१/प्रक्र ८१/२००३/नवि ३६, दि. १३ ऑगस्ट, २००४ चा शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येत असून या शासन निर्णयान्वये अपंगासाठीच्या मुबोम्य पदांची मुधारीत पदांनिश्चिती करण्यात येत आहे."

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(कैलास गायकवाड)
अवर सचिव

प्रति,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
- २) मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा. उप मुख्यमंत्री महोदयांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) स्विच सहाय्यक राज्यमंत्री (नगरविकास), मंत्रालय, मुंबई.
- ५) प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) सचिव (२), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) आयुक्त तथा संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय, वरली, मुंबई.
- ८) महालेखापाल १ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखा परीक्षा), मुंबई.
- ९) महालेखापाल २ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखा परीक्षा), नगपूर.
- १०) अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई.
- ११) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
- १२) सेवा योजन संचालनालय, मुंबई
- १३) सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
- १४) सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, शिक्षा व विशेष सहाय्य विभाग (मुधार-३), मंत्रालय, मुंबई.
- १५) कक्ष अधिकारी, नावि-२९ (संगणक), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई (वेबसाईटसाठी)
- १६) निवड नसती (नावि-१४)

शासन निर्णय क्रमांक : जीईएन १००५/प्र.क्र. १८८/२००५/नॉन-१५,

दिनांक : १० फेब्रुवारी, २००५ चे सहपत्र.

-- परिशिष्ट - अ --

अ. क्र.	पदनाम	अंध (दृष्टीक्षीणता)	कर्ण बधीर	अस्थिरांग
	राजपत्रित			
१.	उपसंचालक	पात्र (B)	पात्र (PD)	पात्र (OL)
२.	सहाय्यक संचालक	पात्र (B)	पात्र (PD)	पात्र (OL)
३.	सहाय्यक प्रादेशिक संचालक	पात्र (PS)	पात्र (PD)	पात्र (OL)
	अराजपत्रित			
४.	अधिक्षक	पात्र (PS)	पात्र (PD)	पात्र (OL/OA)
५.	लघुलेखक (निम्नश्रेणी)	पात्र (PS/LV/B)	पात्र (PD)	पात्र (OL/BL)
६.	प्रमुख लिपिक	पात्र (PS/LV)	पात्र (PD)	पात्र (OL/OA)
७.	अखिल कारकुन	पात्र (PS/LV)	पात्र (PD)	पात्र (OL/OA)
८.	लघुलेखक	पात्र (PS/LV)	पात्र (PD)	पात्र (OL/BL)
९.	सहाय्यक	पात्र (PS)	पात्र (PD)	पात्र (OL)
१०.	निरीक्षक	पात्र (PS)	पात्र (PD)	पात्र (OL)
११.	टंकलेखक	पात्र (PS/LV)	पात्र (PD)	पात्र (OL/BL)
१२.	लेखा लिपीक	पात्र (PS)	पात्र (PD)	पात्र (OL/OA)
१३.	रोश्रपाल	अपात्र	पात्र (PD)	पात्र (OL/OA)
१४.	लिपीक-टंकलेखक	पात्र (LV)	पात्र (PD)	पात्र (OL/BL)
१५.	लिपीक	पात्र (PS/LV)	पात्र (PD)	पात्र (OL/BL)
१६.	वाहन चालक	अपात्र	अपात्र	अपात्र
	गट-ड			
१७.	नाईक	पात्र (PS/LV)	पात्र (PD)	पात्र (OL/OA)
१८.	दफ्तरी	पात्र (PS/LV)	पात्र (PD)	पात्र (OL/OA)
१९.	शिपाई	पात्र (PS/LV)	पात्र (PD)	पात्र (OL/OA)

टोप :-	BL	-	Both Legs Affected
	BA	-	Both Arms Affected
	BLA	-	Both Arms and Legs Affected
	OL	-	One Leg Affected
	OA	-	One Arm Affected
	MVW	-	Muscular Weakness
	B	-	Total Blind
	PB	-	Partial Blind
	LV	-	Low Vision
	D	-	Total Deaf
	PD	-	Partially Deaf
	PS	-	Partially Sighted

शासन निर्णय क्रमांक : जीईएम २००५/प्र.क्र. १८८/२००५/नवि-१२.

दिनांक : १० फेब्रुवारी, २००९ चे सहपरि.

— परिशिष्ट - ब —

अयोग्य व्यक्ती (समान संधी, संगुण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५ नुसार महत्वाच्या शक्तीच्या व्याख्या.

- 1) **Blindness** :- Blindness refers to a condition where a person suffers from any of the following conditions namely :-
 - i) Total absence of sight; or
 - ii) Visual acuity not exceeding 6/60 or 20/200 (snellen) in the better eye with correcting lenses; or
 - iii) Limitation of the field of vision subtending an angle of 20 degree or worse;
- 2) **Disability** :- "disability" means :-
 - i) blindness;
 - ii) low vision;
 - iii) leprosy cured;
 - iv) hearing impairment;
 - v) locomotor retardation;
 - vi) mental retardation;
 - vii) mental illness;
- 3) **Hearing impairment** :- "hearing impairment" means loss of sixty decibels or more in the better year in the conversational range of frequencies;
- 4) **Locomotor disability** :- "locomotor disability" means disability of the bones, joints or muscles leading to substantial restriction of the movement of the limbs or any form of cerebral palsy;
- 5) **Person with disability** :- "Person with disability" means a person suffering from not less than forty percent of any disability as certified by a medical authority;
- 6) **Person with low vision** :- "Person with low vision" means a person with impairment of visual functioning even after treatment or standard refractive correction but who uses or is potentially capable of using vision for the planning or execution of a task with appropriate assistive device;